

Gdańsk, 06.01.2023.

dr hab. Marcin Krawczyński, prof. AWFIS

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

Recenzja

rozprawy doktorskiej

mgr Marty de Białynia Woyckiewicz pt. „Zmiany w poziomie uwagi, spostrzegania peryferyjnego, koordynacji sensomotorycznej i optymalizacji pobudzenia na skutek treningów percepcyjno-motorycznych w zespołowych grach sportowych” (promotor: dr hab. Mirosław Mikicin, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego, Warszawa 2022)

Zespołowe gry sportowe stanowią niewątpliwie fenomen wśród różnych dyscyplin współczesnego sportu. Ogromne zainteresowanie widzów czy mediów profesjonalną piłką nożną, siatkówką, piłką ręczną, czy koszykówką, wielomilionowe nakłady na transfery i wynagrodzenia w tych dyscyplinach, nie idą niestety w parze z ilością badań naukowych podejmujących te zagadnienia. Jeszcze mniejsza liczba prac, zarówno w Polsce, jak i na świecie podejmuje problematykę z zakresu psychologii sportu w zespołowych grach sportowych. Dlatego recenzent wysoko ocenia podjęcie przez Doktorantkę aktualnego i oryginalnego problemu badawczego.

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska p. mgr Marty de Białynia Woyckiewicz wpisuje się w nowatorskie pomysły badawcze, osadzone na styku psychologii sportu, fizjologii sportu oraz teorii sportu. Przedmiotem swych studiów uczyniła Autorka ukazanie wpływu treningu neurofeedback-EEG i treningu percepcyjno-motorycznego (z zastosowaniem refleksomierza) na uwagę, spostrzeganie peryferyjne, koordynację sensomotoryczną i optymalizację pobudzenia u zawodników i zawodniczek zespołowych gier sportowych. Jest to temat nie tylko interesujący poznawczo, ale także istotny praktycznie. Scharakteryzowanie

możliwości wykorzystania specjalistycznych oddziaływań psychofizjologicznych w treningu sportowym służy nie tylko wzbogaceniu form treningowych, ale przyczynia się do optymalizacji treningu sportowego. Jest to zamierzenie ambitne i posiada znaczny i znaczący wymiar aplikacyjny.

Praca liczy 175 numerowanych stron i składa się z Oświadczenia autorki, Spisu treści, Streszczenia, Streszczenia w języku angielskim, Wstępu, pięciu rozdziałów, Dyskusji, Podsumowania, Wniosków, Bibliografii, Netografii, Spisu tabel i rysunków. Proporcje między częścią teoretyczną i badawczą są prawidłowe.

Oceniając treści zawarte w teoretycznej warstwie pracy, pomieszczone w rozdziale pierwszym, drugim i trzecim (s. 15-55), pragnę zauważyć, że Autorka dokonuje w nim krytycznej analizy dotychczasowego dorobku teoretycznego i empirycznego w trzech obszarach badawczych odnoszących się do charakterystyk piłki ręcznej i siatkówki jako dyscyplin zespołowych gier sportowych (rozdział 1), charakterystyk wybranych funkcji psychologicznych ważnych w zespołowych grach sportowych (uwaga, spostrzeganie peryferyjne, koordynacja sensomotoryczna, pobudzenie) (rozdział 2) oraz charakterystyk wybranych treningów psychologicznych w przygotowaniu zawodników do startu (trening neurofeedback-EEG, trening percepcyjno-motoryczny z zastosowaniem refleksomierza) (rozdział 3). Warte podkreślenia jest to, że Autorka porusza się swobodnie i ze znanstwem w polskiej i światowej literaturze przedmiotu (około 400 pozycji oraz 4 pozycje internetowe, w tym w zdecydowanej większości obcojęzyczne). Wykład skonstruowany jest logicznie, z analizą stanu badań tak z zakresu psychofizjologii sportu, psychologii sportu, jak i konsekwencją odniesień sportowych.

Recenzent ma jednak wątpliwości czy zawartość rozdziału pierwszego nie jest zbyt oczywista i czy nie należałoby jej pominąć. Oczywiście odwołanie się do klasycznych prac np.

profesorów Zbigniewa Naglaka czy Ryszarda Panfila ma sens, jednak charakteryzowanie podstaw opisu piłki ręcznej i siatkówki w pracy doktorskiej zdaniem recenzenta jest zbędne.

Znacznie bardziej interesujący jest rozdział drugi i trzeci. Przedstawiony przegląd literatury wprowadza w problematykę badań własnych. Recenzent pragnie jednak zauważyć, że Autorka mogła pokusić się o bardziej precyzyjne opisanie np. kwestii związanych z pobudzeniem. Dlaczego zilustrowane zostało tylko pierwsze prawo Yerkesa-Dodsona, a nie także i drugie, Wielowymiarowa Teoria Lęku, Teoria Odwrócenia, czy Teoria Indywidualnej Strefy Optymalnego Funkcjonowania?

Podsumowując charakterystykę części teoretycznej, mimo powyższych uwag jako recenzent generalnie jestem usatysfakcjonowany. Autorka obszernie i wnikliwie wprowadza w problematykę badań własnych, uzasadniając wnikliwie tym samym podjęcie tematu badań własnych. Pewnym mankamentem jest pominięcie niektórych pozycji, ale mam nadzieję, że Autorka przygotowując w przyszłości publikacje pokusi się o bardziej analityczne i krytyczne spojrzenie na polską i zagraniczną literaturę przedmiotu.

Część badawcza skonstruowana została zgodnie z metodologicznymi wymogami badań społecznych w naukach o kulturze fizycznej. Badania miały charakter eksploracyjny i głównym problemem pracy było określenie wpływu treningu neurofeedback-EEG i treningu percepcyjno-motorycznego (z zastosowaniem refleksomierza BLINK PRO) na uwagę, spostrzeganie peryferyjne, koordynację sensomotoryczną i optymalizację pobudzenia u zawodników piłki ręcznej i siatkówki. Autorka zastosowała eksperyment laboratoryjny w oparciu o model quasi-eksperymentalny z wykorzystaniem Wiedeńskiego System Testów. Badania zostały przeprowadzone w latach 2017-2020 w Międzywydziałowym Laboratorium Neuropsychofizjologii MLN AWF w Warszawie. Grupę eksperymentalną stanowili sportowcy (N= 39): 15 mężczyzn oraz 14 kobiet, którzy trenowali piłkę ręczną w klubie AZS AWF Warszawa oraz 10 kobiet, które trenowały siatkówkę w klubie AZS AWF Warszawa. Grupę

kontrolną stanowiło pięciu piłkarzy ręcznych, osiem piłkarek ręcznych i pięć siatkarek (N=18) klubu AZS AWF Warszawa. W pracy Autorka sformułowała pięć pytań badawczych (s. 57) oraz siedem hipotez (s. 59-60). Zdaniem recenzenta autorka mogła zrezygnować z hipotez – badania mają generalnie charakter eksploracyjny i mimo pewnych przesłanek opisanych w podrozdziale 4.4. w pracach tego typu można zrezygnować z hipotez. Tym bardziej, że część z nich jest nieprecyzyjna: sformułowanie „nastąpi zmiana” nie określa, czy nastąpi polepszenie czy może pogorszenie danej sprawności (funkcji).

W rozdziale piątym zaprezentowane zostały wyniki badań własnych. Konstrukcja tego rozdziału podyktowana jest logiką sformułowanych pytań badawczych oraz hipotez, na które zostały udzielone wyczerpujące odpowiedzi. Trudno jest w niniejszej recenzji odnieść się szczegółowo do wszystkich przeprowadzonych analiz. Na podkreślenie zasługuje jednak fakt rzetelnego opracowania statystycznego danych i wyników z wieloma kierunkami analiz w oparciu o pakiet IBM SPSS Statistics. Poza podstawowymi statystykami opisowymi Doktorantka posłużyła się testami nieparametrycznymi (testy Kołmogrowa-Smirnowa, Kruskala-Wallisa, U Manna-Whitneya, Wilcoxon) i parametrycznymi (t-Studenta), analizą wariancji (jedno i dwu-czynnikowa), analizą korelacyjną (r Pearsona, Spearmana). Taki zestaw sposobów statystycznego opracowania uzyskanych danych zapewnia odpowiedzialny i dojrzały poziom prezentacji wyników i jest adekwatny do podjętego problemu.

Dyskusja wyników została przeprowadzona w kolejnej części pracy. Recenzent nie dostrzegł jednak konsekwencji w numerowaniu rozdziałów. Dlaczego „Dyskusja” nie została oznaczona jako kolejny np. szósty rozdział? Chciałbym z jednej strony pochwalić Autorkę za tą część pracy – podkreślić pragnę zasadność odniesień wyników badań własnych do literatury przedmiotu. Z drugiej jednak strony zabrakło mi konsekwencji w konstrukcji tego rozdziału. Skoro Autorka skonstruowała pięć pytań badawczych (lub siedem hipotez) to oczekiwałbym,

że dyskusja przeprowadzona zostanie w pięciu podrozdziałach odnoszących się do tych pytań (lub siedmiu odnoszących się do hipotez).

Kolejne części (także nienumerowane) to „Podsumowanie” (s. 140-142) i „Wnioski” (s.143). Także w tych częściach zabrakło konsekwencji w odniesieniu do pytań badawczych lub/i hipotez. Ostatecznie Autorka sformułowała sześć wniosków. W tych częściach mogłby zostać rozbudowane dyrektywy praktyczne dla zawodników i trenerów oraz omówione perspektywy dalszych kierunków badań.

W odniesieniu do warstwy metodologicznej pracy pojawiają się pewne wątpliwości, z którymi chciałbym się podzielić. Wątpliwości te nie obniżają jednak ogólnej, pozytywnej oceny pracy i mam nadzieję, że w odpowiedziach Autorki zostaną wyjaśnione. Wątpliwości recenzenta dotyczą:

1. Dlaczego Autorka zdecydowała się na wybór Wiedeńskiego Systemu Testów i jakie ma doświadczenia z ich stosowania w praktyce sportowej?
2. Jak zdaniem Autorki sprawdza się w diagnozie refleksomierz i czy w zespołowych grach sportowych jest to narzędzie diagnostyczne?

Oraz pytanie wykraczające poza obszar badań:

3. Jakie inne ćwiczenia rozwijające uwagę, spostrzeganie peryferyjne, koordynację sensomotoryczną i optymalizację pobudzenia (bez wykorzystania specjalistycznego sprzętu) mogłaby Autorka zarekomendować trenerom zespołów piłki ręcznej lub siatkówki, aby mogli oni wykorzystać elementy treningu psychologicznego w swojej praktyce?

Z obowiązku recenzenta muszę zwrócić jeszcze uwagę na naprawdę drobne niedociągnięcia natury edytorskiej. Na przykład tekst jest zasadniczo właściwie poakapitowany, jednak w niektórych miejscach brak jest akapitu, a literówki zdążają się dość rzadko. Recenzent nie do końca zgadza się też z ideą pogrubienia kluczowych wyrazów w

dyskusji. Praca jest jednak generalnie staranna, uporządkowana i przejrzysta. Tabele i ryciny cechuje duża dbałość o wygląd i zrozumiałość co zapewnia lepszą percepcję całej części prezentującej wyniki. W spisie treści brak jest informacji o Streszczeniu, a o numeracji Dyskusji, Podsumowania i Wniosków – już pisałem.

W podsumowaniu stwierdzam, że mimo naprawdę drobnych uwag, ocenianą dysertację charakteryzuje prawidłowo uzasadniony problem badawczy, właściwy dobór metod badań, rzetelność analiz, a obszerne ujęcie literatury przedmiotu pozwala na rzeczową i merytoryczną dyskusję wyników badań. Także formalne aspekty pracy, jak kolejność rozdziałów, kompletność tez i język pracy zasługują na pozytywną opinię. Badania dotyczące zastosowania treningów neurofeedback-EEG oraz treningu percepcyjno-motorycznego (z zastosowaniem refleksomierza) przeprowadzone zostały w sumienny i rzetelny sposób. Do pozytywnych stron recenzowanej pracy zaliczyć także pragnę promowanie przez Doktorantkę interesującej procedury treningów psychologicznych zastosowanych w sporcie, które winny zostać włączone do praktyki pracy z zawodnikami zespołowych gier sportowych.

Stwierdzam, że przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska p. mgr Marty de Białynia Woyckiewicz spełnia wymogi stawiane pracom przy ubieganiu się o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej zgodnie z treścią Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz.1668 ze zm.). Wnoszę tym samym do Rady Naukowej Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.